

INNEHÅLL:

BESLUT "NATURRESERVAT NÄCKSJÖVARDEN": 2007-01-26

- utökning

SKÖTSELPLAN "NATURRESERVAT NÄCKSJÖVARDEN": 2007-01-26

LÄNSSTYRELSEN

BESLUT

DALARNAS LÄN

Miljövårdsenheten

2007-01-26

511-6656-04

Lennart Bratt

UTÖKNING AV NÄCKSJÖVARDENS NATURRESERVAT I MORA KOMMUN

BESLUT

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap 4 § i miljöbalken att utöka Näcksjövardens naturreservat med fastigheterna Bonäs 269:1 och Böjen 47:1. Därmed utökas reservatet med 244 ha till 2295 ha med den utsträckning som framgår av bifogad beslutskarta, bilaga 2, och de gränser som slutligen utmärks i fält. I reservatet skall även fastigheten Bonäs 412:1 ingå, vilket framgår av beslutskartan i beslutet om utökning av Näcksjövardens naturreservat 2000-05-22, men inte i beslutstexten. Vid befintlig jaktstuga på fastigheten Bonäs 269:1 skall ett område om ca 2000 m² avstyckas. Detta område skall ej ingå i reservatet.

På fastigheterna Bonäs 298:2, Oxberg 399:3 och Böjen 62:1 skall det tidigare beslutet om utökning av Näcksjövardens naturreservat

från 2000-05-22 fortsätta att gälla.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen skötselplanen för den långsiktiga skötseln inom den nya, utökade delen av reservatet, bilaga 4. Naturvårdsförvaltare skall vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

SKÄL FÖR BESLUT

Områdets värden

Biologisk mångfald

Näcksjövardens naturreservat blir genom utökningen drygt 22 km² stort. Två områden med barrnaturskog av höjdlägeskaraktär kompletterar det gamla reservatet. Skogen är grandominerad, men inslaget av tall och björk är på många håll stort. En del gamla sälgar påträffas, ibland bevuxna med lung- och skrovellav. Naturskogsprägelns är i vissa områden utpräglad med stor mängd död ved i form av stående torrakor och liggande lågor. De senare ofta med rödlistade vedsvampar, t.ex. rynkskinn och lappticka. Utökningen innebär att ytterligare värdefull naturskog läggs till reservatet som härigenom får en större biotopvariation. Skyddet av den kompletterande skogen i Näcksjövardens naturreservat är därför ett led i bevarandet av biologisk mångfald.

Friluftslivet

Näcksjövardens har ett stort värde för det rörliga friluftslivet som ett större myr- och naturskogsområde som kringgärdar den vackra Näcksjön. De skiften som tillförs kompletterar detta värde genom att ytterligare öka den säkerställda vildmarksarealen.

Värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

Den mark som tillförs reservatet är till övervägande del av karaktären "9010, västlig taiga" samt smärre våtmarker av typen "7140, öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn". Denna areal läggs lämpligen till det befintliga Natura 2000-området om formell möjlighet ges till detta.

Befintlig klassning av områdets värden

De skiften som utökningen omfattar uppmärksammades i samband med Skogsstyrelsens nyckelbiotopinventering under 1990-talet. En stor del av skiftena har klassats som nyckelbiotoper.

Motiv för bildande av naturreservat

Skyddsform

Det främsta hotet mot bevarandevärdena är skogsbruk. Områdenas storlek och förhållandena i övrigt gör att bildande av natur-

reservat är den lämpligaste skyddsformen för att långsiktigt bevara värdena.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Det är ett angeläget allmänt intresse att naturskogen vid Näcksjövarden bevaras. Utökningen av Näcksjövarden naturreservat bidrar till att uppfylla det av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålet "Levande skogar".

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken.

Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken har Länsstyrelsen funnit att föreskrifterna motsvarar behovet av skydd för att syftet skall uppnås.

SYFTE MED NATURRESERVATET

Syftet är att

(gäller naturreservatet i sin helhet)

- bevara ett stort naturskogsområde i Näcksjödalsänkan med omgivande bergssluttningar upp över Näcksjövarden och dess frodiga sydsluttning inklusive områdets växt- och djurliv i naturlig utveckling där naturvårdsbränning ska kunna ingå.
- bevara biologisk mångfald i området och då i första hand mångfald knuten till barnnaturskog, sumpskog och myrar.
- ge möjligheter till friluftsliv och naturupplevelser i orörd natur.
- i den mån det inte strider mot bevarandet, ge möjligheter till vetenskaplig forskning.

Syftet ska nås genom

Föreskrifter för området

- Området undantas från rationellt skogsbruk och annan verksamhet som kan äventyra de livsmiljöer samt växt- och djursamhällen som är knutna till naturskogen.

Skötsel i enlighet med skötselplan

- Skötselåtgärder i brandpräglade bestånd inriktade på att gynna uppkomsten av naturliga successioner.
- Iordningställande och underhåll av leder och information om områdets värden.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

Utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning skall följande föreskrifter gälla inom utökningen av reservatet

A. FÖLJANDE INSKRÄNKNINGAR GÄLLER I RÄTTEN ATT ANVÄNDA MARK-
OCH
VATTENOMRÅDEN INOM RESERVATET (7 KAP 5 § MILJÖBALKEN)

Det är förbjudet att:

1. uppföra ny byggnad eller anläggning,
2. spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla, tippa eller dämna,
3. avverka eller utföra annan skogsvårdande åtgärd,
4. skada växande eller döda - stående eller omkullfallna - träd och buskar, gräva upp eller plocka örter, mossor, vedsvampar eller lavar,
5. anlägga mark-eller luftledning,
6. framföra motordrivet fordon,
7. inom Bonäs 269:1 jaga annat än björn, älg, rådjur, räv och hare,
8. skogsgödsla eller använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel på land eller i vatten.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

9. sprida kalk på land eller vatten.

Undantag

- transport av älg eller björn får ske om lättare dragfordon används, t.ex. järnhäst, fyrhjuling eller, på snötäckt mark, snöskoter,
- terrängmotorfordon får framföras på markerad skoterled enligt beslutskarta, bilaga 2 på snötäckt mark,
- jakträttshavaren får färdas på bilvägen fram till jaktstugorna,
- åtgärder får utföras för skötsel och förvaltning av reservatet för att tillgodose syftet med reservatet,
- normalt underhåll får ske av vägen längs sträckan fram till jaktstugorna.

Övrigt

Föreskrifterna under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt.

B. FASTIGHETSÄGARE OCH INNEHAVARE AV SÄRSKILD RÄTT SKA TÅLA FÖL-
JANDE INTRÅNG (7 KAP 6 § MILJÖBALKEN)

1. utmärkning av reservatet och uppsättning av informations-
tavlor.
2. naturvårdsbränning och annan skötsel i enlighet med skötsel-
planen.
3. undersökningar i samband med dokumentation och uppföljning av
naturvärden.

C. INSKRÄNKNINGAR I RÄTTEN ATT FÄRDAS OCH VISTAS INOM RESERVATET

LIKSOM ORDNINGEN I ÖVRIGT (7 KAP 30 § MILJÖBALKEN)

Det är förbjudet att:

1. framföra motordrivet fordon med undantag för terrängmotorfordon på markerad skoterled på snötäckt mark,
2. fånga eller samla in djur, t.ex. skalbaggar,
3. klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo eller björnide än 100 meter,
4. skada växande eller döda - stående eller omkullfallna - träd och buskar, gräva upp eller plocka örter, mossor, vedsvampar eller lavar.

D. MOTIV TILL FÖRESKRIFTER, UNDANTAG M.M.

I punkt A3 förbjuds alla former av avverkningar och skogsskötselåtgärder, vilket är en förutsättning för att områdets värden ska bibehållas. Denna föreskrift innebär att bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog ej ska gälla inom naturreservatet. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler. Skötselåtgärder där syftet är en förstärkning av naturvärdena föreskrivs i skötselplanen i tydligt brandpräglade bestånd. Här är brand en förutsättning för att uppnå målet med skyddet.

I punkt A1-2, 4-6 förbjuds sådan fysisk påverkan på mark- och naturmiljö som uppenbart skulle skada områdets naturvärden. För uttransport av älg finns undantag för fordon som ger obetydliga mark- eller vegetationsskador. Detta är en avvägning mellan risken för påtaglig skada på vegetation och jaktintresset som bedömts godtagbar.

Punkt A7 reglerar vad som får jagas och hur jakten får ske. De vanligast jagade däggdjuren bedöms ha så goda stammar och vara så rörliga att ett skydd inom reservatet inte har någon praktisk betydelse. Övrig jakt bör däremot inte vara tillåten med hänsyn till det generella värdet i att minimera jakten inom naturreservat. Inom Höjen 47:1 har det dock av praktiska skäl bedömts vara svårt att införa jaktrestriktioner. Observera att inom Bonäs 298:2 (tidigare Bonäs s:283) gäller förbud att jaga annat än älg, rådjur, räv och hare.

Punkt A8-9 förbjuder kemisk påverkan på mark- och vatten, påverkan som skulle kunna skada områdets biologiska värden.

I huvudsak kommer reservatet att lämnas för fri utveckling. Punkterna B1-B3 medger att vissa åtgärder ändå får vidtas i reser-

vatet. Länsstyrelsen bedömer att nyttan med dessa åtgärder är avsevärd. De delar som är brandpräglade kräver åtgärder för att höga naturvärden ska bibehållas. Forskning och uppföljning ingår som en naturlig del i reservat av denna karaktär.

Punkterna C1-C4 inskränker allmänhetens nyttjande av området. Fordonstrafik utanför markerad led på snötäckt mark skulle utgöra en allvarlig, oönskad störning och medföra slitageskador. Skogens träd är grunden för reservatets värde och får givetvis inte skadas. Hänsyn till boträd och iden är en viktig del i skyddet av denna vildmarksnatur. Förekomsten av ett flertal värdefulla, ofta rödlistade, organismer motiverar skydd mot sådan plockning och insamling som kan inverka menligt på berörda populationer. Matsvamp och bär får givetvis plockas.

ÖVrigt

Föreskrifter under A och C utgör inget hinder mot åtgärder för skötsel och förvaltning av reservatet eller för normalt underhåll av vägar och ledningarledningsgator.

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

Reservatshistorien vid Näcksjövar den började redan i slutet på 30-talet då ett litet reservat bildades på markägarens initiativ. Det utvidgades till 12 ha 1961 och till 118 ha 1991 utan kostnadsanspråk från ägaren Mora Kyrkliga Samfällighet. På initiativ från Våmhus sockensamfällighet och utan ersättningsanspråk men med bibehållen jakträtt utvidgades reservatet med deras mark till 340 ha 1997. Därefter har staten, efter förslag från markägarna, förvärvat fastigheten Bonäs s:283 (idag Bonäs 298:2). Den nu aktuella utvidgningen har initierats av markägaren till Höjen 47:1, varvid även skyddet av den i sin helhet nyckelbiotopklassade fastigheten Bonäs 269: 1 aktualiserades. Båda fastigheterna förvärvades av staten under 2005.

Vid remissen vänder sig Våmhus Viltvårdsområde och Skogsstyrelsen mot att jaktrestriktioner på småvilt föreslås på skiftet Höjen 47:1. Man anför att, beroende på skiftets läge, restriktioner skulle ge upphov till praktiska problem att bedriva jakten inom viltvårdsområdet. Länsstyrelsen har vid prövning av detta funnit att restriktioner i småviltjakten inom Höjen 47:1 orsakar så stora problem i jaktens utövande, samtidigt som naturvårdsnyttan är begränsad, att en ändring är befogad.

Näcksjöns Viltvårdsområde framför att björnjakt bör tillåtas även inom Bonäs 298:2 för att jakten praktiskt ska kunna bedrivas. Den frågan berörs dock inte detta beslut, utan tas upp till särskild prövning.

Jägareförbundet Dalarna anser att inskränkningen i jakten på

Bonäs 269:1 strider mot syftet med reservatet, och menar att jakt enligt jaktförordningen bör tillåtas. Länsstyrelsen anser dock att ett reservat av Näcksjövardens storlek och med dess syfte där bevarandet av biologisk mångfald ska väga tyngst, motiverar att småviltjakten förbjuds.

Övriga remitterade tillstyrker naturreservatet.

KUNGÖRELSE

Beslutet ska kungöras enligt vad som anges i 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Beslutet delges också berörda sakägare.

ÖVERKLAGAN

Beslutet kan överklagas till regeringen, Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, se bilaga 5 (formulär 6).

Beslut i detta ärende har fattats av tf. landshövding Inger Eriksson.

I den slutliga handläggningen deltog även jurist Gunilla Garbergs, planarkitekt Frida Rotberger, antikvarie Tommy Nyberg, miljöhandläggare Jemt Anna Eriksson och miljöhandläggare Lennart Bratt, den sistnämnde föredragande.

Inger Eriksson

Lennart Bratt

Bilagor:

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Detaljkarta
4. Skötselplan
5. Överklagningsformulär (till de som delges)

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN
Miljövårdsenheten

2007-01-26

SKÖTSELPLAN

511-6656-04

Bilaga 4

SKÖTSELPLAN FÖR UTÖKNING AV NATURRESERVATET NÄCKSJÖVARDEN

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Två områden med barrnaturskog av höjdlägeskaraktär kompletterar i föreliggande beslut det gamla reservatet. Skogen är grandominerad, men inslaget av tall och björk är på många håll stort. En del gamla sälgar påträffas, ibland bevuxna med lung- och skrovel-lav. Naturskogsprägelns är i vissa områden utpräglad med stor mängd död ved i form av stående torrakor och liggande lågor. De senare ofta med rödlistade, naturskogslevande vedsvampar, t.ex. rynkskinn och lappticka.

Markanvändningen inskränker sig till jakt. Skogsbruk har inte bedrivits sedan länge, och aldrig i modern form. Friluftsliv bedrivs i form av snöskoterkörning längs den led som berör Höjen 47:1.

SYFTE MED SÄKERSTÄLLANDE OCH SKÖTSEL AV NATURRESERVATET

Syftet är att (gäller naturreservatet i sin helhet)

- bevara ett stort naturskogsområde i Näcksjödalsänkan med omgivande bergsluttningar upp över Näcksjövarde och dess frö-diga sydsluttning inklusive områdets växt- och djurliv i naturlig utveckling där naturvårdsbränning ska kunna ingå.
- bevara biologisk mångfald i området och då i första hand mångfald knuten till barrnaturskog, sumpskog och myrar.
- ge möjligheter till friluftsliv och naturupplevelser i orörd natur.
- i den mån det inte strider mot bevarandet, ge möjligheter till vetenskaplig forskning.

PRIORITERADE BEVARANDEVÄRDEN

Områdets biologiska mångfald och den särpräglade naturmiljön är det prioriterade bevarandevärdet. Enklare åtgärder kan dock vidtas utan konflikt med dessa för att främja friluftslivets nyttjande av området. Några kulturhistoriska eller geovetenskapliga värden är inte kända.

SKÖTSELOMRÅDEN

Naturreservatet är indelat i 2 skötselområden utgående från den skötsel som ska genomföras. Dessa är:

1. Skötselområde biologisk mångfald.
2. Skötselområde friluftsliv.

SKÖTSELOMRÅDE 1 - BIOLOGISK MÅNGFALD.

Grannaturskog, delområden 1 och 2 enligt karta på föregående sida

Delområdena är likartade varför de kan behandlas tillsammans.

Beskrivning

Barnaturskog, i huvudsak granskog, men i vissa torra partier större inslag av björk och tall.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Trädskiktet ska vara varierat men grandominerat. Andelen gamla och grova träd ska öka i takt med stigande medelålder. Löv-andelen kommer på sikt vara betydande när skogen utsätts för naturliga störningar i form av insekts- eller svampangrepp, stormskador eller brand. Andelen död ved ska öka för att stabiliseras kring ett för naturskogen karaktéristiskt värde.

Skötsel mål och riktlinjer för skötseln

Skogen skall lämnas för fri utveckling. Skogens karaktär och naturvärden medger att naturvärdena i stort sett bibehålls eller utvecklas genom intern beståndsdynamik. Då brand är en naturlig störning även i friska granskogar, är naturligt uppkommen brand en positiv föryngringsfaktor som bör tillåtas att utvecklas fritt inom ramen för brandskyddets bedömning av spridningsrisk till omgivande fastigheter. Spontan brand skulle utveckla naturtypen, öka mängden död ved och höja lövandelen, visserligen åtminstone temporärt - på vissa kontinuitetskrävande arters bekostnad.

Gällande räddningslag ska alltså tills vidare i princip följas.

I syfte att förbereda släckningsinsatser och släckningsmetoder på ett från naturvårdssynpunkt önskvärt sätt, skall en släcknings- och bränningsplan upprättas för hela Näcksjöwardsreservatet av naturvårdsförvaltaren i samråd med det lokala brandförsvaret. Målet med planen ska vara att bestämma metoder för släckning allt efter brandens läge, intensitet och storlek samt tillgänglig utrustning. Planen ska även ge riktlinjer för framtida naturvårdsinriktad bränning och härvid ha sin grund i den generella policy för naturvårdsbränning i skyddade områden som är under utarbetande. Vid spontan brand ska så skonsamma metoder som möjligt användas vid släckning. Under säkra förhållanden, t.ex. där det kan förväntas att branden självdör mot naturliga brandgränser, ska viss avbränning och självsläckning tillåtas. Om brand uppstår ska givetvis det avbrända området lämnas för fri utveckling efter släckningen.

SKÖTSELOMRADE 2: FRILUFTSLIV

Allmänt

Med ökat intresse för gammal skog och växter har Näcksjöwarden

stora möjligheter att locka fler besökare i framtiden. Eftersom besöksstrycket naturligt blir kanaliserat till markerade leder kommer slitage och störning vara begränsat till dessa. Anläggning och skötsel av stigar är därför en viktig åtgärd. Något behov av markerade leder inom Näcksjövardens utökning föreligger inte, utan hit får den som intresserar sig för orörd natur lämpligen söka sig på egen hand. Höjen 47:1 tangeras i söder av den stora skoterleden från Bösjön. Den störning detta innebär bör dock kunna tålas.

Beskrivning

Sluten, gammal skog, här och var med inslag av öppen myr.

Kvalitetsmål:

Områdets attraktiva vildmarksprägel bibehålls. Inga stigar eller andra anläggningar för friluftslivet ska iordningställas. Om behov ändå uppkommer av någon passerande led eller annan anläggning för friluftslivet, ska lokalisering och utformning av denna anpassas för att minimera störningen.

Skötselmål och riktlinjer för skötseln:

Området skall lämnas för fri utveckling utan anläggningar.

KULTURMILJÖER

Område vid flottarkoja, delområde 3 (se foton på nästa sida)

Beskrivning

Längs Näckån, strax söder om fäboden Fjäsko finns en flottarkoja, ett båtskjul och en numera riven flottningsdamm. Kojan är troligen från 1920- eller 1930-talet och möjligen av typen "Hedlunds-koja". Området har tidigare varit avschaktat och är nu på väg att växa igen med tall och björk. Byggnaderna är i gott skick och har köpts in av staten. De är ett pedagogiskt inslag i reservatet som berättar om traktens forna nyttjande.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Byggnaderna ska hållas i gott skick och vara tillgängliga för allmänheten genom förvaltarens försorg. Boningshuset lämpar sig utmärkt för smärre grupper som önskar besöka reservatet. Omgivande mark ska närmast byggnaderna hållas öppen så att den fina utsikten bibehålles. Resten av marken lämnas att beskogas.

Skötselmål och riktlinjer för skötseln

Byggnaderna ska skötas med nödvändigt underhåll utan att de nämnvärt förändras exteriört eller interiört. Deras pedagogiska värde ska tillvaratas med enkla medel.

Såvitt känt finns i skogsmarken inga äldre lämningar eller kulturspår annat än stubbar efter virkesuttag.

ÖVRIGT

Information

Informationstavla och broschyr om reservatets naturvärden och hur man tar sig dit finns redan gällande det tidigare reservatet. Dessa ska revideras när skyltbyte respektive nytryck sker.

Tillgänglighet - vägar och parkering

Befintliga reservatsangöringsplatser kan nyttjas.

Utmärkning

Utvidgningen märks ut enligt standard.

Jakt

Naturreservatet ingår i två viltvårdsområden, Våmhus VVO respektive Näcksjöns VVO. Inga fasta anläggningar får uppföras i reservatet. Älgdragare får användas under förutsättning att markskador inte uppkommer.

DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING

Kvalitetsmål för biologisk mångfald

Dokumentation och uppföljning utförs av länsstyrelsen dels inom ramen för uppföljning av skyddad natur vilket omfattar ett urval reservat med olika naturtyper och dels som underlag för utvärdering av om syftet med varje enskilt reservat uppnås. I egenskap av Natura 2000-objekt kommer särskilda krav att ställas på uppföljning av arter och habitat enligt EU:s direktiv inom det äldre reservatet. Med tiden bör även den aktuella utvidgningen införlivas i Natura 2000 och omfattas av samma uppföljning.

Skötselmål och utförd skötsel för biologisk mångfald

Dokumentation utförs av förvaltaren (länsstyrelsen) om inget annat är överenskommet. Vid restaurering ska utförda åtgärder dokumenteras tillsammans med eventuella överenskommelser om framtida underhåll etc.

Åtgärder/anläggningar för friluftslivet

Länsstyrelsen kommer som förvaltare av naturreservatet fortlöpande att se till att informationstavlor, skyltar, leder m.m. är i gott skick. Besiktningar dokumenteras.

Övriga förvaltningsåtgärder

Skötselåtgärder med syfte att gynna biologisk mångfald dokumenteras och journalförs.

Skötselkostnader

Dokumenteras av länsstyrelsen.

SAMMANFATTNING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

Skötselåtgärd: Skötselåtgärder
När: Löpande
Var: Hela reservatet
Vem: Lst
Finans: Vårdanslag

Skötselåtgärd: Tillsyn av skötsel
När: Löpande
Var: Hela reservatet
Vem: Lst
Finans: Vårdanslag

Skötselåtgärd: Tillsyn av föreskrifter
När: Löpande
Var: Hela reservatet
Vem: Lst
Finans: Vårdanslag

Skötselåtgärd: Uppföljning av kvalitetsmål
När: Enligt program för uppföljning av skyddad natur
Var: Skötselåtgärd: Skötselåtgärder
När: Löpande
Var: Hela reservatet
Vem: Lst
Finans: Vårdanslag

KÄLLUPPGIFTER:
Skogsstyrelsen: Skogens pärlor.
